

ÇOCUKLUĞUN SON YILLARI - ERGENLİK ÖNCESİ (11 - 13 Yaşlar)

Bu çağ, çocukluk döneminin sonu ile gençlik döneminin başlangıcı arasındaki süreçtir. Erkek çocuklar için hemen hemen ergenlik öncesi dönem, kız çocukları için ergenlik başlangıcıdır.

Bu dönemde, " Ben " lik kavramı önem kazanır. Genç, çocukluğunda dışa dönük olan antenlerini, kendi içine çevirmeye başlar. Duygularını inceler, bedenini inceler. Nasıl bir kişiliğe sahip olduğunu düşünür. Ne olmak istediği konusunda kafa yormaya başlar. Bunlar benlik arayışının belirtileridir. Kendisini aşağıda (beceriksiz - yetersiz - değersiz) görmekle, yüceltmek arasında gelgitler yaşar.

Bu nedenle, bu döneme " Olumsuz Çağ " da denilmektedir. Bu durum aile içinde doğal olarak yeni ve farklı yaşantılar yaratır.

Çocukta huysuzluk, arkadaşları ve kardeşleriyle geçimsizlik, inatlaşma, itaatsizlik, karşı gelme, önceleri zevk aldığı etkinlikleri terketme, karamsarlık gibi durumlar görülür.

Anne - Baba, çocuğunu tanıyamadığını, çok değiştiğini, söz dinlemediğini söylemeye başlar. Öte yanda çocuk da anne ve babasının kendisini anlamadığını, herşeyine çok karışıklarını söylemeye başlar. Çatışmalar başlar.

Erişkin, ergeni anlamayı zor bulabilir ve ergen kendine olan değişiklikleri anlatmak istemeyince hayal kırıklığına uğrayabilir. Aslında ergen zor ve akıl karıştırıcı bir dönem geçirmektedir ve elbette ki kendi anlamadığını anlatamayacaktır. Eğer erişkin, ergenin geçirdiği değişim hakkında bilgili olursa çocuğunun davranışlarını daha iyi anlayacak, ergen de herşeye yanıt bulmak zorunda kalmayacaktır. Sizlere bu amaçla 11 - 13 yaş arası çocukların özellikleri aşağıda kategorik olarak verilmiştir.

A. BEDEN GELİŞİMİ ve SAĞLIK DURUMU :

1. Çocuğun dinlenme gereksinimi büyüklerinkine yakındır. Gece 9 saat uyku yeterli olur.
2. Çocukluk hastalıkları çağı geçmiştir. Ancak hastalıklara dayanıklılık bu çağda azaldığı için çocuğun zaman zaman doktora gösterilmesine önem verilmelidir.
3. Bu çağ hızlı bir büyüme çağıdır. Bedenin özellikle kol ve bacak gibi uzun kemikleri büyümeye başlar.
4. Yüzde ergenlik çıkmaya başlar, çok fazla terleme durumu görülür.
5. Yemeklerde mızızlık etme, bazılarında çok yemek yeme, bazılarında ise abur cubura düşkünlük görülür.
6. Çocuk beden hareketlerinden hoşlanır, oyunlarda beceri kazanmak için sürekli tekrarlar yapar. Oyun oynarken hem yorulduğunun farkına varamaz hem de zamanın.
7. Bu çağda çocuklar, çoğu zaman tembelleşir ve vurdumduymaz olurlar.
8. Erkek ve kız çocukları arasında fiziksel ayrılıklar bu çağda belirginleşir.

KIZ ÇOCUK

- 1- Kız çocuğun boyu hızla uzamaya başlar. 12. yaşta kendi yaşındaki erkek çocuklarından çoğunlukla uzundurlar.
- 2- Bazılarında göğüs ve kalçaların gelişmeye başladığı görülür. Bu çocuklar adet görmeye başlarlar.
- 3- Çabuk yorulur, sürekli oyuna ve beden çalışmasına erkekler kadar dayanıklı değildirler.

ERKEK ÇOCUK

- 1- 12. yaşta boy ve ağırlık bakımından kızlardan daha geridirler.
- 2- Bazı çocukların omuzları ve göğüsleri gelişmeye başlar.

3- Beden enerjisi ve dayanıklılığı kız çocuğundan daha fazladır.

B. DUYGUSAL, SOSYAL VE DÜŞÜNSEL GELİŞİM :

1. Çocuk, kendi yaştlarının dünyasında yaşamaya, onların arasında yer bulmaya çok önem verir. Yaştlarının düşünceleri, anne - babaların düşüncelerinden daha çok önemlidir. Bu nedenle içinde bulunduğu grubun kararlarına uyar, grubun isteklerine boyun eğer.
2. Giyimi ve davranışları bakımından yaştlarına benzemeye çalışır.
3. Büyüklere öykünme (taklit) azalır. Kişisel girişkenlik, iddiacılık halleri çoğalır. Çevredeki insanların ilgisini üzerine çekme eğilimi belirir.
4. Bu yaşta çocuk, bazı düşünce ve duygularını ailesinden gizlemeye çalışır. Kendine ait dolabı, odası v.b. olsun ister. Özel eşyalarına ve gizliliğe önem verilmesini ister.
5. Çocuğun zekâsı büyük bir hızla gelişmeye devam eder. Soyut düşünme yeteneği gelişmeye devam eder.
6. El işlerinden zevk alır.
7. Matematik yeteneği gelişir. Çevrede sayı ile ilgili olayları kavrama gücü artar.
8. Bu çağda sorunlarını sözle, konuşarak çözümlene gücü gelişir. Anne - babanın sabırlı olup çocuğun konuşmalarını dinlemeleri, değer vermeleri gerekir. Aksi takdirde çocukta küsme, sorunlarını içine atma ya da anne - babayı kızdıracak, dikkatini çekecek olumsuz davranışları ortaya koyma eğilimi belirir.
9. Sınıf çalışmalarında henüz dikkatlerini uzun zaman aynı konu üzerinde toplayamazlar. Kız çocuğun dikkat süresi, erkek çocuklarından daha fazladır.
10. Çocuk büyükler kadar hızlı okuyup anlayabilir. Fakat bundan onun büyüklerin okuduğu herşeyden zevk alacağı anlamı çıkarılmamalıdır.
11. Çocukta resim, müzik, sanat, matematik yetenekleri gibi özel yetenekler kendini göstermeye başlar.
12. El sanatlarına özellikle süsleyici resme karşı ilgi görülür.
13. Özellikle erkek çocuğun elektrik aletlerine, makinelere ve teknik sorunlara ilgisi artar.

C. ALIŞKANLIKLAR :

1. Çocuk, ailesinin nasıl geçindiğini, paranın oynadığı rolü merak eder.
2. Para kazanmaya karşı büyük ilgi gösterir. Bu dönemde, harçlığını doğru kullanma yönünde alışkanlık kazanmasına çalışmalıdır.
3. Büyüklerin yaptığı bütün işleri yapmaya eğilimlidirler. Özellikle kız çocuklar ev işleriyle uğraşmaya ilgi duyar. Erkek çocuklarda ise babanın evde yaptığı onarım işlerine ilgi duyarlar. Bu çağ ev işlerinin en kolaylıkla öğretilebileceği çağdır. Çocuğun bu hevesinden yararlanıp, ona yol göstermeli ve iyi alışkanlıklar kazandırılmalıdır. Çünkü ergenliğin başlamasıyla, genç bu gibi işlerden hoşlanmamaya başlar.
4. Çocuk bu yaşlarda görgü kurallarını öğrenme isteği duyar. Fakat öğrendiği nezaket sözlerini, henüz arkadaşlarıyla değil, yetişkinlerle konuşurken kullanır.
5. Karşılığında bir şey beklemeden başkalarına yardım etmekten hoşlanır.
6. Tertipli olma alışkanlığını kazanabileceği bir dönemdir. Bu dönem değerlendirilmezse ergenlik döneminin başlamasıyla dağınıklığı ileri boyutlara varabilir.

D. OYUN - İŞ - ARKADAŞLIK :

1. Çocuk daha önceki yaşlara göre daha çok futbol, voleybol, basketbol gibi örgüt isteyen grup oyunlarından hoşlanır.
2. Grup duygusu çok gelişmiştir. Çocuk bir grubun üyesi olmaya, toplu çalışmalara katılmaya büyük önem verir.
3. Çocuk içinde bulunduğu gruba büyük bir sadakatle bağlanır. Grubu uğruna ailesiyle çatışabilir
4. Çocuk daha çok hareketli grup oyunlarından hoşlanır.
5. Bu çağın başında, özellikle kendi cinsinden olanlarla arkadaş olmaya doğru güçlü bir eğilim vardır.
6. Erkek çocuklar bir süre kız çocuklara karşı çok sert ve kaba davranırlar. 13. yaşa doğru karşı cinse düşkünlük eğilimi görülür.
7. Arkadaşlıklar kısa ömürlü ve çok değişken olur. Sık sık küsmeler yaşanır.
8. Çocuk bu çağda henüz başka çocukları iyi anlamaz. Kendi duygu ve istekleri ön plândadır.
9. Aile yaşamında ve oyun yaşamında kendi düşüncelerine önem verilmesinden çok hoşlanırlar.
10. Çocuk kendisine başarı zevkini tattırarak işler görmekten hoşlanır. Çevresinde diğer insanların değer verdiği belli bir işte kendisini göstermekten zevk alır.
11. Okumaktan, müzik dinlemekten, sinemaya gitmekten çok hoşlanır. Gezintiler, temsiller, el işleri çok ilgilendiği etkinliklerdir.
12. Masaldan hoşlanmamaya başlar. Hayali oyunlara ilgisi çok azalır. Gezi yazılarından, kısa yaşam öykülerinden, başka ülkelere ilişkin bilgi veren kitaplardan hoşlanır.
13. Toplama merakı çok kuvvetlidir. Koleksiyon merakı bu çağda başlar. Bu merak bazen geçici, bazen sürekli olur.

E. EĞİTİMDE GÖZÖNÜNDE BULUNDURULMASI GEREKEN NOKTALAR :

Olumsuz çağ denilen bu dönemde, çocuğun daha önceki çağda daha kolay olan eğitimi ve yönetimi zorlaşır. Hızlı beden gelişimi, iç bezlerin fazlalaşan salgıları, cinsel uyanış, çocuğun duygusal gelişiminde huzursuzluk yaratır. Huysuzluk, geçimsizlik, karşı gelme eğilimleri görülür. Kızlar daha çok tembel, edilgen (pasif) ve kötümser, erkekler ise haşarı ve yaramaz olurlar, oyunlarında aşırı güç harcarlar. Bu çağ kızlarda 11, 12 yaşlarında başlar ve ilk âdet görmeleriyle biter. Erkek çocuklarda ise aşağı yukarı bir yıl sonra başlar ve bir iki yıl sürer. İşte bu olumsuz çağda, anne - baba ve öğretmenlerin anlayışlı ve biraz hoşgörülü olmaları gerekir.

1. Çocuktan gücünü aşan isteklerde bulunulmamalıdır. Gücü ve yeteneği üzerindeki beklentiler, duygusal baskılar oluşturur ve başarısızlığı körükler. İlk kendine zarar verme düşünce ve eğilimlerine bu çağlarda rastlanır. Bunlar evde ve okulda rastladıkları güçlükleri yenemeyen çocuklardır. Olumsuz çağ geçicidir. Çocuk beden bakımından olgunlaşınca, çocuğun duygusal yaşamı da kısmen durulur.
2. Artık ona çocuk gibi değil, ailenin az çok sorumlu bir üyesi gibi davranmalı, kişilik kazanmasına, büyüdüğünü fark etmesine ve sorumluluk duygusunu geliştirmesine yardım edilmelidir.
3. Çocuklar artık bazı işleri kendi başlarına yapabilecek durumdadırlar. Hatalarının sonuçlarını da yükümlenebilirler.
4. Bu çağda çocuklar için ders çalışmaktan çok, ders çalışmaya başlama aşaması daha zordur. Sık sık yinelenen " Git, dersine çalış " komutu da bu aşamayı daha zorlaştırır. Bu durumda anne ya da babanın 5 - 10 dk. çocuğuyla masa başına geçip, başlamasına yardımcı olmaları ve daha sonra yalnız bırakmaları gerekir.
5. Bu çağdaki çocuklar zamanı doğru kullanamaz ve kontrol edemezler.

Özellikle T.V., programlı hareket etmeyi zorlaştırır, ders çalışmayı engeller. Bu nedenle, çocuğun ders çalışma saatlerinde anne - babanın ev işiyle ilgilenmesi, kitap - gazete okuması ve kısa sürelerle çocuğun çalışması ile ilgilenmesi, T.V.' nin kapalı tutulması, çocuğu motive eden yaklaşımlarda bulunması gerekir.

6. Anne - baba, uzun uzadıya öğütler ve konuşmalardan çok davranışlarıyla çocuğuna örnek olup, olumlu davranışları kazandırmalıdır.
7. Çocuğu dinlemek, söylediklerine değer verip anlamaya çalışmak, bu çağ çocuğunu olumlu etkiler, çocuğu yönlendirmek daha kolaylaşır.
8. Çocukla sadece sorun çıkardığında ilgilenmek değil, hiç sorun yokken ilgilenmek daha etkili bir yöntemdir. Ortada bir sorun yokken eğitim vermek ve çocuğu etkilemek daha kolaydır.
9. Sürekli eleştirmek, yanlışlarını ön plâna çıkarmak, ayıplamaktan daha çok olumlu davranışlarını görmek, olumlu yanlarını ön plâna çıkarmak, olumlu davranışlarının farkına varmak gerekir.
10. Anne babalar, çocuklarının cinsel gelişim konusunda medya, arkadaşlar gibi değişik kaynaklardan çelişkili mesajlar almasına fırsat vermeden bu konuyu onlarla doğru ve anlayacakları dilde konuşmalıdırlar.
11. Çocuğun içinde yaşadığı aile ortamının okul öğrenimine karşı onu motive etmede etkisi büyüktür. Evinde kitap, dergi, gazete gibi yayınları bol olan, aile bireylerinin bunlarla uğraştığını doğduğı günden beri izleyen çocuklar, öğrenme ve okuma alışkanlığı kazanma konusunda da motive olurlar. Söylediklerinizden çok yaptıklarınızla onlara iyi bir model olabilirsiniz.

ÇOCUK YAŞADIĞINI ÖĞRENİR.

Eğer bir çocuk sürekli eleştirilmişse,

Kınama ve ayıplamayı öğrenir.

Eğer bir çocuk kin ortamında büyümüşse,

Kavga etmeyi öğrenir.

Eğer bir çocuk alay edilip aşağılanmışsa,

Sıkılıp utanmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk devamlı utanç duygusuyla eğitilmişse,

Kendini suçlamayı öğrenir.

Eğer bir çocuk hoşgörüle yetiştirilmişse,

Sabırlı olmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk desteklenip yüreklendirilmişse,

Kendine güven duymayı öğrenir.

Eğer bir çocuk övülmüş ve beğenilmişse,

Takdir etmeyi öğrenir.

Eğer bir çocuk hakkına saygı gösterilerek büyütülmüşse,

Adil olmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk güven ortamı içinde yetişmişse,

İnançlı olmayı öğrenir.

Eğer bir çocuk kabul ve onay görmüşse,

Kendini sevmeyi öğrenir.

Eğer bir çocuk aile içinde dostluk ve arkadaşlık görmüşse,

Bu dünyada mutlu olmayı öğrenir.